

ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย

THE INSTITUTION OF PHEU THAI PARTY

ณัฐภัทร ภูทอง¹

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (pune_8022@hotmail.com)

บทคัดย่อ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย ซึ่งรวมถึงพรรคไทยรักไทย และพรรคพลังประชาชน และศึกษาถึงปัญหาการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ได้แก่ กลุ่มประชากรภายในกรุงเทพฯและปริมณฑล ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 10,765,226 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2557) มีจำนวน 400 ตัวอย่าง และ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และเอกสารวิชาการ โดยใช้แนวความคิด แซมมวล พี.ฮันติงตัน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตของการสนับสนุน ความสามารถในการปรับตัว ความซับซ้อน ความเป็นอิสระ และความเป็นปึกแผ่น

ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า 1) ขอบเขตของการสนับสนุน (Scope of Support) พบว่า พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย มีการสนับสนุนจากประชาชนอย่างมาก 2) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) พบว่า พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย สามารถปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้เป็นอย่างดี 3) ความซับซ้อน (Complexity) พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ถือว่ามีความซับซ้อนพอสมควร 4) ความเป็นอิสระ (Autonomy) พบว่า พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ไม่มีความเป็นอิสระเท่าที่ควร 5) ความเป็นปึกแผ่น (Coherence) พบว่า พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ยังคงมีความเป็นปึกแผ่น และปัญหาการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย พบว่า มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) การแทรกแซงของทหาร 2) กฎหมายพระราชบัญญัติพรรคการเมือง 3) กลุ่มทุนของพรรค 4) การยึดติดกับตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมากกว่า อุดมการณ์ของพรรคการเมือง

คำสำคัญ: สถาบันทางการเมือง, พรรคการเมือง

ABSTRACT

The objective of this research was to study the development of the political institutionalization of the Pheu Thai Party, which includes the Thai Ruk Thai Party and Palang Prachachon Party. In order to analyze the institutionalization of the Pheu Thai Party, This study samples People live in the county Bangkok Metropolis Nonthaburi Pathum Thani Samutprakarn and Samut Sakhon Province The sample consisted of 10,765,226 samples from Taro Yamane (Charnchai Jitrongporn, 2557.) 400 samples. Methods used include surveys and analysis of

documents, prior research publications, and the writings of Samuel P. Huntington. According to Huntington's theory, factors influencing institutionalization can be divided into five aspects: scope of support, adaptability complexity, autonomy, and coherence.

With respect to the five levels, the results of the study show that: (1) For scope of support, the Thai Ruk Thai Party, Phue Thai Party, and Palang Prachachon Party were greatly supported by the people; (2) For adaptability, the Thai Rak Thai Party, Pheu Thai Party, and Palungpachachon Party were able to adapt to change political conditions, economic crisis, and social crisis very well; (3) For complexity, the Thai Ruk Thai Party, Phue Thai Party, and Palang Prachachon Party were fairly complex. (4) For autonomy, the Thai Ruk Thai Party, Phue Thai Party, and Palang Prachachon Party did not have a sufficient level of independence; (5) For coherence, the Thai Ruk Thai Party, Phue Thai Party, and Palang Prachachon Party were rather unstable. They encountered four main problems. The first was military sanctions; the second was state laws regarding political parties; the third was parties' sources of funding; the fourth was the tendency of people to follow individual politicians rather than believing in the party's ideals.

Keywords: Political Institution, Political Party

1. บทนำ

ประเทศไทยมีพรรคการเมือง เริ่มตั้งแต่ รัชกาลที่ 6 ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อระบบประชาธิปไตย และระบบทางการเมืองในประเทศ เป็นตัวที่จะสร้างอุดมการณ์ แรงผลักดันของประชาชน แสดงให้เห็นถึงความต้องการ ความคิดเห็น ของประชาชน เป็นสถาบันที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองได้ อีกทั้งยังเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชน ความเป็นสถาบันทางการเมือง ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศชาติพัฒนาได้มากขึ้น ซึ่งความเป็นสถาบันทางการเมืองเป็นที่น่าสนใจว่า ตลอดระยะเวลาเส้นทางทางการเมืองของพรรคการเมือง จนถึงปัจจุบัน ผ่านสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างมากมาย บทบาทหรือความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมืองยังคงเป็นในรูปแบบใด และปัญหาในการนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองเป็นรูปแบบใดบ้าง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาสนใจศึกษาความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของพรรคเพื่อไทยและปัญหาในการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ตัวแบบความเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ อีกทั้งยังเป็นการสร้างพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง และเป็นพรรคของประชาชนในระบบประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย

3. การดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย” เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และแจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความเป็นสถาบันเพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 25 ข้อ จากแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยวิเคราะห์ ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตของการสนับสนุน ความสามารถในการปรับตัว ความซับซ้อน ความเป็นอิสระ ความเป็นปึกแผ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการฉบับภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จัดแบ่งหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเอกสารตามคำถามวิจัย (Content Analysis)

การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อวัดระดับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเอง อันจะเกิดประโยชน์ในการสรุปผลดำเนินการวิจัย

4. ผลการวิจัย

1) ขอบเขตของการสนับสนุน จะสังเกตได้จากตั้งแต่การจัดตั้งพรรคไทยรักไทย มีคณะจัดตั้งพรรคที่มีหลากหลายอาชีพ และการมีหลากหลายกลุ่มทุนของพรรคโดยเป็นกลุ่มทุนขนาดใหญ่ อีกทั้งมีจำนวนประชาชนที่สนับสนุนพรรคไทยรักไทย เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการที่พรรคเข้าถึงประชาชนได้โดยง่าย สามารถครองใจประชาชนได้เป็นอย่างดีในแต่ละภูมิภาคของประเทศ และอีกข้อสังเกต คือ จำนวน ส.ส. ที่มีเพิ่มมากขึ้น ในช่วงแต่ละรัฐบาลของพรรคไทยรักไทย แสดงให้เห็นว่าพรรคได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากพรรคไทยรักไทยถูกยุบโดยรัฐประหาร พรรคพลังประชาชน ที่ขึ้นมามีบทบาทแทน ก็ยังมีฐานคะแนนเสียงจากประชาชนกลุ่มเดิมสนับสนุนอยู่ และต่อมาจนถึงพรรคเพื่อไทย ประชาชนยังคงสนับสนุนพรรคเพื่อไทยในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณในด้านขอบเขตของการสนับสนุน คือ ประชาชนมองว่าสมาชิกของ พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย มีความหลากหลายทางสังคม ($\bar{X}=3.62$,S.D.=.728) มากที่สุด รองลงมา พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และ พรรคเพื่อไทย มีฐานสนับสนุนจากประชาชนอยู่อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.58$,S.D.=.642)

2) ความสามารถในการปรับตัว จากพรรคไทยรักไทย สมัย เป็นรัฐบาล จนถึงพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคถือว่ามีปรับตัวตามสถานการณ์ทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงของ พรรคไทยรักไทย หลังจากที่ได้เข้ามาจัดตั้งเป็นรัฐบาล เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจ นโยบายประชานิยม และการเข้าถึงประชาชนในระดับรากหญ้า เป็นต้น ภายหลังจาก พรรคไทยรักไทยถูกยุบพรรค และ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ถูกตัดสิทธิทางการเมือง พรรคที่ขึ้นมาเป็นตัวแทน ถือว่ามีปรับตัวที่น้อยกว่าพรรคไทยรักไทย โคนส่วนมากแล้วจะเป็นในรูปแบบ การต่อขอนโยบายพรรคไทยรักไทยเดิม อีกทั้งยังประสบปัญหาทางการเมือง ที่ทำให้ต้องเปลี่ยนผู้นำพรรคอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ ทั้งพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทยไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างเต็มตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณในด้านความสามารถในการปรับตัว คือ ประชาชนเห็นว่ากลยุทธ์ของพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยมีความสอดคล้องเหมาะสมกับ

ความต้องการของภาคประชาชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม มากที่สุด ($\bar{X}=4.68$,S.D.=.467) รองลงมาได้แก่ พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยเป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน ($\bar{X}=4.54$,S.D.=.499)

3) ความซับซ้อน ในช่วงเริ่มก่อตั้งพรรคไทยรักไทย มีสำนักงานประสานงาน มีสาขาพรรคสามารถจัดสรรหน้าที่ตามความชำนาญของแต่ละหน่วยงาน แต่ พรรคไทยรักไทยมีจำนวนสาขาพรรคที่น้อย ในแต่ละภูมิภาค เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นๆ ซึ่งแนวทางของพรรคไทยรักไทยโดยส่วนมากแล้วจะรับฟังปัญหาผ่านจาก ตัว ส.ส. นักการเมืองระดับท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน ในแต่ละพื้นที่ แต่ละภูมิภาค มากกว่าหน่วยงานพรรค และสาขาพรรค เพราะจะเข้าถึงปัญหา แก้ไขปัญหา และความต้องการของประชาชนได้มากกว่าผ่านสาขาของพรรคหรือหน่วยงานของพรรค และถือว่าการให้มีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับพรรค อีกทั้งนักการเมืองในท้องถิ่นยังสามารถเป็นตัวแทนให้กับประชาชนตามหลักประชาธิปไตยได้อีกด้วย ในส่วนของพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทย ถือว่ามีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างพรรคมีการตั้งคณะทำงานทำหน้าที่ภายในพรรค และแบ่งออกตามภูมิภาคต่างๆ จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย มีความซับซ้อนพอสมควร สามารถเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ได้อย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณในด้านความซับซ้อน คือ ประชาชนเห็นว่า พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยเป็นพรรคการเมืองมีสำนักงานประสานงาน ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงพรรคการเมืองไทยอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.52$,S.D.=.641) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เห็นว่าการที่พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยเป็นพรรคการเมืองมีสาขาพรรคจำนวนมากจะเป็นการเพิ่มความมั่นคงของพรรคการเมืองได้ ($\bar{X}=4.46$,S.D.=.728)

4) ความเป็นอิสระ ในยุคของพรรคไทยรักไทย จะมีกลุ่มทุนพรรคที่มีบทบาทและอำนาจภายในพรรคอยู่สูง กลุ่มทุนพรรค และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นศูนย์รวมอำนาจของพรรคไทยรักไทย โดยส่วนมาก มติของพรรคโดยส่วนมากแล้วจะ เอื้อผลประโยชน์ให้กลุ่มทุนพรรค มากกว่า จะพิจารณาตามความเห็นของ ส.ส. แต่ภายหลังจากได้รัฐบาล ในปี พ.ศ. 2545 มีการปรับโครงสร้างของพรรค โดยการลดบทบาทของกลุ่มทุนของพรรคที่ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทยมา ต่อมากลุ่มทุนเดิมของพรรคยังคงมีบทบาทเรื่อยมาจากพรรคพลังประชาชน จนถึงพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน กลุ่มผู้นำพรรคยังคงเป็นกลุ่มเดิม หรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งทำให้ทิศทางการดำเนินกิจกรรมของพรรค ค่อนข้างไม่แตกต่างจากพรรคไทยรักไทยมากนัก จากที่กล่าวมาทั้งหมดพรรค ไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ไม่มีความเป็นอิสระเท่าที่ควร แต่ทว่านโยบายกลยุทธ์มีการปรับเปลี่ยนไปตามกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ธุรกิจ และแกนนำพรรคเป็นสำคัญมากกว่าผลประโยชน์เชิงนโยบายสาธารณะกับประชาชน ดังนั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา เชิงปริมาณในด้านความเป็นอิสระสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มทุนทางธุรกิจมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ($\bar{X}=2.10$,S.D.=.813) และบทบาทของตระกูลชินวัตรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ($\bar{X}=1.95$,S.D.=.777)

5) ความเป็นปึกแผ่น ในยุคของพรรคไทยรักไทยในช่วงก่อตั้ง มีความเป็นเอกภาพสูง เพราะไม่ค่อยมีความขัดแย้งกันระหว่างผู้นำของพรรค แต่ภายหลัง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มย่อยภายในพรรคได้อย่างเหมาะสม และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยส่วนใหญ่จะมีความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มย่อยภายในพรรคที่ต้องการมีอำนาจในพรรค และบางกลุ่มที่มีแนวคิดที่ไม่ตรงกับผู้นำพรรค หรือขัดผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งสิ่ง

ที่ทำให้พรรคไทยรักไทยยังคงมีความเป็นเอกสารสูง คือ กลุ่มทุนพรรค และความสัมพันธ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับสมาชิกในพรรค และกรณีของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งบังคับให้ ส.ส. ต้องทำตามมติของพรรค พรรคไทยรักไทย ยังความขัดแย้งถือว่าอยู่ในระดับที่ไม่มีคามรุนแรงมากนัก จนถึงพรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย กลุ่มย่อยที่อยู่ในยุคของพรรคไทยรักไทยก็ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันผ่านสถานการณ์ทางการเมืองต่างๆ แต่กลุ่มย่อยในพรรคก็ยังคงเป็นกลุ่มเดิม ซึ่งพรรคเพื่อไทยยังคงมีความเป็นปีกแผ่นอยู่พอสมควร จากที่กล่าวมาทั้งหมด พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ยังคงมีความเป็นปีกแผ่นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณในด้านความเป็นปีกแผ่น คือ ประชาชนเห็นว่าผู้บริหารพรรคและสมาชิกพรรคเพื่อไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=3.94$,S.D.=.733) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เห็นว่าผู้บริหารพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทยสามารถแก้ไขปัญหาภายในพรรคได้อย่างบรรลุผลสำเร็จเสมอ ($\bar{X}=3.78$, S.D.=.833)

ปัญหาที่พรรคเพื่อไทยประสบปัญหาที่ทำให้ไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง แบ่งออกได้เป็น 4 ประการ ประการแรก คือ กรณีของการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารทำให้พรรคไทยรักไทย ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ถูกยึดอำนาจ ถูกยุบพรรค และสมาชิกพรรคถูกตัดสิทธิทางการเมือง โดยเฉพาะ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แต่ก็มีพรรคและบุคคลที่เป็นตัวแทน ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขึ้นมามีบทบาทแทนในการบริหารพรรคต่อ ต่อมาพรรคพลังประชาชนถูกยุบพรรค และหัวหน้าพรรคถูกตัดสิทธิทางการเมือง เปลี่ยนหัวหน้าพรรคบ่อยครั้งจากข้อกฎหมาย ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคไม่ต่อเนื่องกัน จนมาถึงพรรคเพื่อไทย การก่อรัฐประหารในปี พ.ศ. 2558 อีกครั้ง จากเหตุการณ์ทางการเมืองที่รุนแรง ทำให้พรรคเพื่อไทยประสบปัญหากับการที่กองทัพเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งเหตุการณ์ที่กล่าวมานี้ ส่งผลให้พรรคเพื่อไทยรวมทั้งพรรคการเมืองในประเทศทั้งหมดไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง และร่วมไปถึงประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ ถือว่าขาดหลักของประเทศที่เป็นประชาธิปไตย

ประการที่สอง พระราชบัญญัติพรรคการเมืองปี พ.ศ. 2498 เรื่องของกฎหมายยุบพรรคการเมือง ซึ่งส่งผลให้พรรคการเมืองก่อตั้งขึ้นง่าย และยุบพรรคได้ง่าย ทำให้จำนวนพรรคการเมืองในประเทศมีจำนวนมาก ทำให้มีหลากหลายกลุ่มทางการเมือง ข้อเสียของพระราชบัญญัตินี้ คือการนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองขาดเสถียรภาพ และพรรคการเมืองใช้กฎหมายพรรคการเมืองนี้ เป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์และโจมตีพรรคการเมืองอื่นได้และการใช้มาตรการในการควบคุมพรรคการเมืองที่ไม่เหมาะสมตามสมควรกรณี ในแต่ละพรรคการเมือง อีกทั้งยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่ทำให้ยุบพรรคอย่างแท้จริง เนื่องจากมีการยุบพรรคเกิดขึ้นแล้ว ยังมีพรรคที่เป็นตัวแทนหรือตัวแทนของผู้นำเดิม ยังคงบริหารผ่านตัวแทนเหล่านี้ หรือคอยสนับสนุนอยู่ห่างๆตลอดเวลา

ประการที่สาม กลุ่มทุนของพรรคไทยรักไทย ให้ช่วงเริ่มก่อตั้ง ถือว่าเป็นกลุ่มทุนที่มีขนาดใหญ่ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่า พรรคไทยรักไทยต้อง หาแนวทางในการสรรหาผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะแนวทางไหนก็ตาม ซึ่งกลุ่มทุนพรรคเพื่อไทย ในปัจจุบันจากบุคคลหรือกลุ่มเดิมที่เคยสนับสนุนพรรคไทยรักไทยมาก่อนยังคงมีบทบาทกับพรรคเพื่อไทย ซึ่งการที่กลุ่มทุนเข้ามาเป็นรัฐมนตรี ทำให้พรรคต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกลุ่มทุนมากกว่าจะทำตาม ส.ส. หรือประชาชน ในรูปแบบนี้ไม่ใช่หลักของความเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งการที่พรรคไทยรักไทยพึ่งพากับกลุ่มทุนพรรคมากจนเกินไป ส่งผลให้พรรคไทยรักไทยเองก็จะประสบกับปัญหาการเป็นสถาบันทางการเมือง

ประการที่สี่ การศรัทธาตัว บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมากกว่าแนวทางของพรรคการเมืองมากจนเกินไป ส่งผลให้ยึดติดกับแนวทางของพรรคแบบเดิมทำให้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง จากการยึดติดกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หรือกลุ่มบุคคลใกล้ชิด ทำให้โครงสร้างหรือแนวทางของพรรคยังไม่เปลี่ยนแปลง เห็นได้จาก นโยบายของพรรคพลังประชาชน และพรรคเพื่อไทย ส่วนมากแล้วจะเป็นนโยบายของพรรคไทยรักไทย อีกทั้งทำให้ กลุ่มประชาชนที่สนับสนุนพรรคไทยรักไทย ยังคงสนับสนุนพรรคหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศยังคงใช้ตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นเหตุผลในการเลือกมากกว่าผลงานหรืออุดมการณ์มากกว่า

5. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1) พัฒนาการความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย จาก พรรคไทยรักไทย เริ่มก่อตั้ง พ.ศ. 2541 ในระยะเวลาของพรรคถือว่ามีความเป็นสถาบันได้เป็นอย่างดีสามารถทำให้ประชาชนเห็นร่วมกับพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก สาเหตุจากการมีนโยบายเร่งด่วน คือ การกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังประสบปัญหาอยู่ในขณะนั้น บวกกับนโยบายประชานิยมที่ทำให้การเข้าถึงประชาชนได้ง่าย ประชาชนมีส่วนร่วมกับพรรคมากยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในพรรคไทยรักไทย ทำให้พรรคไทยรักไทยครองเป็นรัฐบาลได้ ถึง 2 สมัย ด้วยเหตุนี้ถือว่าของพรรคไทยรักไทยมีความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยการทุจริตของพรรคไทยรักไทย ทำให้พรรคยุบไปเฉพาะทางข้อกฎหมายเท่านั้นที่ทุจริต แต่ในทางกลับกัน คะแนนความนิยมของพรรคไทยรักไทย จากประชาชนไม่หายไปไหน ยังมีผู้ที่สนับสนุนพรรค และศรัทธา พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อีกเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะมีพรรคหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของพรรคไทยรักไทยขึ้นมาทำหน้าที่แทน คือ พรรคพลังประชาชนและ พรรคเพื่อไทย จนถึงปัจจุบัน ประชาชนก็ยังศรัทธาตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เหมือนเดิม ซึ่งพรรคเพื่อไทยยังไม่ถือว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างทั้งหมด เนื่องจากมีการยุบพรรคอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Huntington (1968) ของการที่มีประชาชนสนับสนุนพรรคอย่างต่อเนื่อง การปรับเปลี่ยนการดำเนินนโยบายทางการเมืองตามสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ และมีความเป็นเอกภาพภายในพรรคการเมือง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัดน์ พ่วงพิศ (2547) เรื่อง กระบวนการพัฒนาความเป็นสถาบันทางการเมือง กรณีศึกษา พรรคไทยรักไทย โดยพรรคไทยรักไทยจัดตั้งขึ้นมาท่ามกลางสภาพแวดล้อมต่างๆทางการเมืองที่สนับสนุนต่อการพัฒนาให้พรรคไทยรักไทยเป็นสถาบันทางการเมือง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นครินทร์ เพชรสิงห์ (2552) เรื่อง การควบคุมกลุ่มย่อยๆภายในพรรค โดยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งที่ต้องการแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม แต่ยังสามารถควบคุมได้หลังจากพ้นการเลือกตั้งไปแล้ว

2) ปัญหาการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย ปัญหาของพรรคเพื่อไทยที่จะนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองจากการวิเคราะห์ แบ่งออกได้เป็น 3 กรณี กรณีแรกเกิดจากการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร หรือรัฐประหาร ซึ่งเป็นการทำลาย ระบบการเมืองไทย และความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ ส่งผลให้พรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้เลย กรณีที่สอง พระราชบัญญัติกฎหมายพรรคการเมืองของประเทศที่บังคับใช้อย่างไม่เหมาะสม และเอื้อให้พรรคการเมืองมีช่องทางในการหาผลประโยชน์ กรณีที่สาม การพึ่งพากลุ่มทุนพรรคมากจนไปทำทิศทาง โครงสร้างของพรรคไม่เป็นไปตามขบวนการพรรคการเมืองที่ควรจะเป็น กรณีที่สี่ การศรัทธาตัวบุคคลมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรค ดังที่กล่าวมานี้ เป็นถือว่า มีปัญหาหลักๆของ

พรรคเพื่อไทย ทั้งด้านกฎหมาย ปัญหาภายในพรรคเพื่อไทย และจากสถานการณ์ทางการเมือง ส่งผลในพรรคเพื่อไทย เข้าสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ ทวี สุรฤทธิกุล, เสนีย์ คำสุข (2545) ในเรื่อง ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินบทบาททางการเมืองของพรรคการเมือง ทั้งปัจจัยภายในพรรคการเมือง โดยโครงสร้างของพรรค การเมืองเอื้อในกับกลุ่มทุนพรรคหรือผู้ก่อตั้งพรรคการเมือง และ ปัจจัยภายนอกพรรคการเมือง จากอิทธิพลของทหาร เข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ระบบการเมืองไม่เปิดกว้าง จากการรัฐประหารและ ข้อกฎหมายรัฐธรรมนูญและข้อ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ที่ส่งผลกับพรรคการเมืองขนาดใหญ่และขนาดเล็ก นายอาจิ้นต์ นพยอด (2549) เรื่อง พรรคการเมืองกับการเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยพบว่า ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เนื่องมาจากความขัดแย้งกลุ่มทางการเมืองภายในพรรค แต่มีการ เปลี่ยนแปลงผู้นำอย่างสันติ

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

- 1) พรรคเพื่อไทยควรที่จะต้องพัฒนา หรือสรรหาตัวผู้นำของพรรคให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็น ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง
- 2) พรรคเพื่อไทยต้องพัฒนาความหลากหลายของกลุ่มบุคคลที่เป็นหัวหน้าพรรคมากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้ พรรคเพื่อไทยพัฒนา ไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้มากขึ้น
- 3) ควรที่จะพัฒนาพระราชบัญญัติกฎหมายพรรคการเมือง ให้สอดคล้องกับระบบพรรคการเมืองใน ประเทศไทยในปัจจุบัน
- 4) พรรคการเมืองควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในพรรคการเมืองมากกว่าทุนเอกชนขนาดใหญ่
- 5) พรรคการเมืองควรมีการจัดสรรหน้าที่ตามความชำนาญของแต่ละหน่วยย่อย
- 6) ผู้บริหารพรรคและสมาชิกพรรคการเมืองควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการดำเนินกิจกรรมทาง การเมือง
- 7) พรรคเพื่อไทยควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองให้กับกลุ่มนักการเมืองหรือว่าที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ของพรรคเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอัตลักษณ์ของพรรคเพื่อไทยอันจะนำไปสู่ความเป็นสถาบัน พรรคการเมืองอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ชนิดา จิตตรูทระ ผศ.ดร.จิตภาภา อภิศิริกุล ผศ.ดร. วรวัสส์ วัฒนกุล ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร และขอบคุณประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เสียสละเวลาตอบ แบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองกับผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณอาจารย์ประจำภาคทุกท่านที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นสถาบันทาง การเมืองและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องให้ผู้วิจัยมาโดยตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. (2553). *การทำวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทย ประสานการพิมพ์.

- ทวี สุรฤทธิกุล และ ดร.เสนีย์ คำสุข. (2545) .สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. นนทบุรี,จัดพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- นักรินทร์ เพชรสิงห์. (2553). *ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนา*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- อาจินต์ นพยอด. (2549). *พรรคการเมืองกับการเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์และ
พรรคชาติไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วีรวัฒน์ พ่วงพิศ. (2547). *กระบวนการการพัฒนาความเป็นสถาบันทางการเมือง กรณีศึกษา พรรคไทยรักไทย*.
(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- Samuel P.Huntington. (1968). *In Political order in changing societies*. New Haven: Yale University Press.